YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE YAZMA BECERİSİNİN GELİŞİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR: BOSNA HERSEK ÖRNEĞİ

Doç. Dr. Mustafa ARSLAN[*] *& Erna KLICIC*[**]

Öz

Bu araştırmanın amacı yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma becerisinin gelişiminde karşılaşılan sorunları belirlemektir. Dil öğretiminin en önemli temel becerilerinden biri de yazma alanıdır. Yabancı dil öğretiminde genellikle en sona bırakılan veya üzerinde diğer beceriler kadar durulmayan bir yeti olarak karşımıza çıkmaktadır. Yabancı dil öğretiminde sözlü (konuşma) anlatıma verilen önem yazılı anlatıma da verilmelidir. Bu bağlamda yabancı dil öğretiminde yazma becerisi de diğer temel becerilere paralel olarak aynı anda geliştirilmelidir. Bosna Hersek'te B2 seviyesinde çeşitli özel ve resmi kurumlarda Türkçe öğrenenlerden herhangi bir kritere tabi tutulmadan seçilen 15 öğrenci ile deney grubu oluşturulmuş ve yazma becerisini ölçmeye dayalı bir dizi ölçek geliştirilmiş ve bir dizi testler uygulanarak veriler toplanmıştır. Verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara göre öğrencilerin çoğunlukla Türkçedeki ğ, ö, ı, ü, j, gibi harflerin yazımında sıklıkla sorun yaşadıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte öğrencilere verilen kelimelerden yazılı bir paragraf oluşturulması istenmiş ancak çoğunlukla öğrencilerin kelime hazinelerinin dar olmasından dolayı bu paragrafı oluşturamadıkları gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Olarak Türkçe, Yazma Becerisi, Bosna Hersek Örneği.

Problems in Development of Writing Skills in Turkish Foreign Language Education: The Case of Bosnia and Herzegovina

Abstract

The purpose of this research is to determine the problems faced in development of writing skills in teaching Turkish as a foreign language. In language teaching one of the most important basic skills is writing skills. Therefore, the problems faced in development of writing skills need to be resolved and the four basic skills need to be developed in parallel. The population of this research has been conducted with the participants of B2 level educational programs in Bosnia and Herzegovina. From this working environment the target group of 15 students was chosen randomly in order to collect the data through written assignments. As a result of the data analysis, it has been found that students mostly have problems writing letters ğ, ö, ı, ü, j. However, the group of students who were given the task to write a paragraph from words provided beforehand were mostly unable to complete the task due to their limited vocabulary.

Keywords: Turkish as a Foreign Language, Development of Writing Skills, Problems, Case of Bosnia and Herzegovina.

* Canik Başarı Üniversitesi Eğitim Fakültesi
** Uluslararası Burch Üniversitesi

Giriş

Birey ve toplumlar arası iletişimi sağlayan dil, aynı zamanda kültürün de taşıyıcısıdır. Her birey yaşadığı toplumun kültürünü ana diliyle öğrenirken yabancı bir kültürü öğrenmesi için de o dili öğrenmesi gerekmektedir (Şahin, 2009:149). "Dil eğitiminin amacı bireylerin dil becerilerini geliştirerek onların iletişim yeteneklerinin artırılmasına yardımcı olmaktır" (Ungan, 2007:462). Farklı amaçlar için gerçekleştirilen yabancı dil öğrenimi ve öğretimini Şahin (2007) şöyle tanımlamaktadır; Bireyler farklı topluluklarla anlaşabilmek için o dilin konuşma, yazma, okuma ve dinleme becerilerini en iyi şekilde öğrenmelidirler. Bu kapsamda bir dilin ana dili veya yabancı dil olarak öğretiminde dört temel beceri esas alınmalıdır. Bir başka araştırmacıya göre ise, "Herhangi bir dilde yeterli olma durumu; bireyin anlama ve anlatmaya dayalı temel dil becerilerini etkin kullanabilmesi ile değerlendirilir" (Karatay, 2011).

Yazma, dil becerilerinin yanı sıra zihinsel süreçlerle de içi içedir. Bu durumda yazma becerisi diğer dil becerilerinin geliştirilmesini sağlar. Yazma, özellikle öğrencilerin düşüncelerini genişletme, bilgilerini düzenleme, dili kullanma, bilgi birikimlerini zenginleştirme ve zihinsel sözlüklerini geliştirmelerine katkıda bulunmaktadır (Güneş, 2003 akt. Uçgun, 2009)

Yazma becerisi anlatmaya dayalı bir dil beceridir. Yabancı dil öğretiminde en son ve zor geliştirilen yetilerden birisi de yazma becerisidir. Bunun nedeni bu becerinin diğer becerilerin gelişimine bağlı olmasıdır. "Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma becerisini geliştirmede amaç bireyin duygu ve düşüncelerini Türkçenin dil özelliklerine uygun ve planlı bir biçimde yazıya aktarmalarını sağlamaktır. Yazma becerisi, uygulamalı olduğu için birey, kazanılmış bilgileri somut bir biçimde gösterebilmektedir" (Tiryaki, 2013: 38).

"Öğrenci açısından bakıldığında da yabancı dil öğrenimi kolay bir süreç değildir. Yabancı dil öğrenen; yeni bir ses düzeni, biçim, sözdizimi ve kendi anadilinden farklı bir anlam evreni ve anlatım biçimiyle karşılaşır ve ister istemez bunları kendi anadiliyle karşılaştırır" (Karababa, 2009:272). Yabancı dil öğretiminde sözlü ve yazılı öğretimin biri diğeri kadar önemli ve gereklidir. Yazma becerisinin geliştirmesine konuşma öğretimi kadar önem verilmesi gerekmektedir (Demirel, 2003: 108).

Çakır (2010)'a göre yazma becerisinin geliştirilmesinde hedeflenen: Öğrenme sürecini kontrol etmeye, öğrencilerin düzeylerini belirlemeye, öğretilen yapıların veya kelimelerin pekiştirilmesine, dil yanlışlarının görülmesine, noktalama işaretlerinin öğretilmesine, diğer becerilerin daha iyi öğrenilmesine, öğrencilerin dil yetilerinin gelişmesine öğrencilerin yaratıcı düşünmelerine, öğrenilen konuların kısa dönem bellekten uzun dönemli belleğe aktarılması ve öğrencilerin yetilerini performansa dönüştürmelerine yardımcı olmaktır.

Demirel (2003)'e göre sınıf içinde yer alacak yazma çalışması üç aşamada ele alınabilir:

1. *Kontrollü yazma*

   Öğrencilerden verilen sözcükleri ya da istenilen değişiklikleri yaparak yazmaları istenir. Kontrollü yazma çalışmalarıyla amaç dildeki sözcükleri ve yapıları doğru şekilleriyle yazma olanağı verilmektedir.

2. *Güdümlü yazma*

   Güdümlü yazmanın amacı öğrencilerin öğrendikleri cümle ya da yapıları kontrollü bir biçimde kullanmalarıdır.

3. *Serbest yazma*

   Serbest yazma çalışmalarıyla öğrencilerden düşüncelerini kendi üsluplarına göre yazmaları istenir.

Yabancı dil öğretiminde yazma becerisi geliştirilirken şu yöntemler sıklıkla kullanılmaktadır (Ünsal, 2008:46-60):

Boşluk doldurma araştırmaları, yer değiştirme alıştırmaları, kelimelerinin yerinin değiştirilerek cümlenin aynen yazılması, örneğe uygun bir kompozisyon yazma, verilen bir kompozisyonun anahtar kelimelerinin kullanılarak yazılması, sorulara yanıt vererek paragraf yazma, soruları bütünlük içinde yanıtlayarak bir metin oluşturma, tamamlama alıştırmalar, yarım bırakılmış cümle ya da diyalogu tamamlama, kelimelerden metin oluşturma, öğretmen on kelime verir ve bu on kelimeyi kullanarak öğrenci bir metin oluşturur, yarım bırakılmış bir metin tamamlama, dikteli kompozisyon yazma, serbest yazma, yabancı dil öğreniminde günlük yaşamda sık kullanılan kelimeler; sayılar, haftanın günleri, meyveler, sebzeler, giyim eşyalarının adları öğretilirken öğrencilerin kolay ezberlemeleri için bunların tekrar yazımı ve resim, kart veya seyredilen videodaki görüntülerin anlatılanların yazıya geçirilmesi.

Boşnakça, Hint-Avrupa dil ailesinin Slav dilleri koluna aittir. Türkçe ise Ural Altay dillerinin Altay kolunda yer almaktadır. Türkçe yapı bakımından sondan eklemeli bir dildir, kelimelere ek getirilirken kökler değişmez. Bir kökün sonuna farklı yapım ekleri getirilerek yeni anlamlı kelimeler elde edilebilir. Gramer kategorileri Türkçede çekim ekleriyle sağlanır. Örneğin oku-, oku-l, oku-yor vb. Boşnakça ise kıvrımlı bir dildir, yeni kelime yapma ve gramer kategorileri oluşturma kelime kökündeki bir iç kırılma ile sağlanır. Bu bağlamda farklı yapısal özellikler içeren Türkçeyi öğrenen ana dil Boşnakça taşıyıcıları Türkçe öğrenirken kimi sorunlarla karılaşırlar (Osmanbegoviç -Baksic ve Arslan, 2013:102).

"Ana dil eğitiminden farklı olarak yabancı dil öğretiminde öğrenciler, dil öğrenimine adım attıkları zaman farklı sesler ve dil karakterleri ile karşılaşabilmektedirler. Bu durum farklı alfabe sistemlerini kullanan öğrencilerde tedirginliğe yol açabilmek-

tedir. Yabancı öğrencilerin alfabe farkındalığına alışmaları için yabancı dil olarak Türkçe derslerinde ilk derste alfabede bulunan seslerin okunuşlarının verilmesinin faydalı olacağı söylenebilir" (Tunçel, 2013:731). Örneğin ana dili Boşnakça olan bir öğrenci Türkçedeki "ı,ö,ü" seslerini farklı telaffuz edip farklı yazabilmektedir. Öğrenciler "adın" kelimesini "adin" nasılsın kelimesini "nasilsin", "çünkü" kelimesini "çunku", "ölmek" kelimesini "olmek" şeklinde yazıp telaffuz edebilmektedir. Ana dil Boşnakça taşıyıcıları "ğ,j,y" harflerini okuma ve yazmada da sorunlarla karşılaşmaktadırlar.

Türkçe ve Boşnakça köken olarak farklı dil aile grubuna aittirler. Bundan dolayı öğrenciler zaman ve ek uyumsuzluğu, dil bilgisi yanlışları ve özne-nesne-yüklem (Boşnakçanın söz dizimi özne-yüklem-nesne şeklindedir) uyumsuzluğu gibi söz dizim yanlışları yapmaktadırlar. "Dinleme ve konuşmanın aksine yazma doğal ortamda kendiliğinden kazanılamaz. Kişi ancak uygun bir eğitim ile bu beceriyi edinir. Çünkü yazma ana dili becerileri arasında en karmaşık ve en güç olan bir beceridir. Özel bir zaman ayrılmasına gerek duyulmaktadır" (Tağa ve Ünlü; 2013:1286).

Diğer dillerde olduğu gibi yabancı dil olarak Türkçe yazma öğretiminde karşılaşılan sorunlar da birbirine benzemektedir; yazmaya ayrılan zamanın yetersizliği, teste dayalı sınavların olumsuz etkisi, öğretmenlerin yazma eğitimindeki yetersizliği, öğrencilerin kelime hazinesinin sınırlı olması, yazıları değerlendirme yanlışlığı, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin dikkate alınmaması, yazının biçim özelliklerine verilen önemin olumsuz etkisi, programın yetersizliği ve temel olarak öne çıkan görüşlerdir (Tağa ve Ünlü, 2013:1287).

Yazma becerisi, diğer dil becerilerinin (dinleme, konuşma ve okuma) niteliğini belirler ve becerilerdeki başarıyı artırır. Dil bir bütündür. Dilin farklı yönlerini oluşturan dinleme, konuşma, okuma ve yazma birbirlerine sıkı bir şekilde bağlıdır; birbiriyle ilişkili ve birbirinin tamamlayıcısıdır (Dara 2000, Aktaş ve Gündüz 2007).

"Motivasyon, eğitimin en vazgeçilmez unsurlarından biridir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğretmenlerin dikkatle üzerinde durmaları gerekmektedir" (Arslan, 2010: 13). Öğretmen bireysel farklılıklara önem vermelidir. Bireyler farklı yeteneğe, ilgiye, zekâya, sahiptirler ve bu bağlamda her bireyin öğrenme şekli farklıdır.

Yazma becerisi kazandırmanın en etkili yolu öğrencilerde yazma isteği ve gereği uyandırmaktır. Öğrenciler çoğu kez bu isteği ve gereği duymazlar (Aktaş ve Gündüz, 2009: 216). "Yazma becerisinde karşılaşılan diğer bir problem de öğrencilerin ilgilerini çekebilecek ve onların ihtiyaçlarına cevap verebilecek yazma etkinliklerinin olmayışıdır" (Brown, 2001 akt. Kuş ve Bakır, 2013: 397). Yazma becerisini kazandırmada öğretmenin rolü büyüktür. Öğretmen, öğrencilerin ilgilerini çekebilecek ve onları motive edecek farklı görsel ve işitsel araçlar, farklı metotlar kullanmalıdır.

Türkçenin kimi yapısal özellikleri ana dil Boşnakça taşıyıcılarının Türkçe yazma becerisinin gelişimine yardımcı olmaktadır. Türkçe yazıda her konsonant bir vokalle kullanım alanına çıkar. Dolayısıyla Türkçe yazarken her konsonantın bir vokalle yazılacağı düşünülecek olursa yazma becerisi kolay kazandırılır. Türkçede, Boşnakçada olduğu gibi kelimeler söylenildiği gibi yazılır. Bu, yazma becerisinin gelişimini de kolaylaştırır. Hâlbuki pek çok dilde kelimeler işitildiği gibi yazılmaz.

Etkili yazabilmek için dikte çalışmalarına önem vermek gerekmektedir. "Özellikle temel seviye (A1 ve A2) öğrencileri için yazma aktivitelerinin dilin içselleştirilmesi, seslerin öğrenilmesi için oldukça faydalı ve gerekli olduğu söylenebilir"(Tunçel, 2013:732). "Dikte çalışmalarında öğrencilerin duygu ve düşüncelerine yer vermek, onlara saygılı olmak, onların kimliklerini kabul etmek, onların yazma çalışmasından zevk almasını sağlayacaktır" (Tekşan, 2010: 601).

Yazılı anlatım becerisini geliştirmenin en etkili yolu, kompozisyon çalışmalarıdır. "Yazma becerisi, yazı yazmakla edinilir; yazma eğitiminin temel ilkesi yazmaktır" (Demirel, 2003:102). Öğretmen öğrenciye edebi metinler yazdırarak dilin güzel ve doğru bir biçimde kullanılmasını sağlayabilir. Hatıra, gezi yazısı, biyografi, deneme, otobiyografi, günlük, mektup gibi edebi metinler ile öğrencilerin yazma becerileri geliştirilebilir. "Öğrencilere dil zevki edebiyatla kazandırılabilir. Yabancı dil öğretmeni\ Türk Edebiyatının önemli kaynaklarını öğrencilerinin seviyelerine uygun olarak düzenlemeli, okumalarını ve ezberlemelerini sağlamalıdır" (Arslan, 2010:19).

Bu bölümün tamamı yeniden düzenlenmeli. O kadar çok tanım var ki. Bunları niçin veriyorsun? Birkaç cümle ile sebebini açıklamalı ve bir mantık silsilesi içinde anlatılmalı. Kim ne derse desin yazarın kendisi bir iki önemli görüşü söyledikten sonra kendi fikirlerini vermeli diye düşünüyorum. Literatür taraması yapmak güzel ama bu her şeyi almak olmamalı.

Araştırmanın Yöntemi

Çalışma nitel bir araştırma tekniği olan gözlem yöntemiyle yapılmıştır. Oluşturulan gözlem modelinde ön uygulama yapılarak eksiklikler giderilmeye çalışılmıştır. Araştırmada belirlenen hedef gruba (B2 seviyesi) kontrollü, güdümlü ve serbest yazmaya dayalı bir takım yazma etkinlikleri uygulanmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın çalışma evrenini Bosna Hersek'te Türkçe öğrenenler oluşturmaktadır. Örneklem grubu ise Türkçe bilenler arasında yapılan seviye belirleme testi sonucunda, B2 düzeyindeki 15 birey olarak belirlenmiştir.

Araştırmada verilerin toplanması ve analizi

Veri toplama aracı olarak önceden belirlenmiş yazma becerisine dayalı yedi uygulama kullanılmıştır. Söz konusu uygulama 15 kişiden oluşan deney grubuna uygulanmıştır. Elde edilen veriler tek tek incelenmiş ve kodlanarak Microsoft Excel programına aktarılmıştır. Excel programında veriler yüzdelikler halinde tablolarda gösterilmiştir.

Bulgu ve Yorumlar

15 kişiden oluşan deney grubu üzerinde kontrollü, güdümlü ve serbest yazmaya dayalı testler sonucunda elde edilen bulgular dört başlık altında yorumlanmıştır.

Kontrollü Yazma

Kontrollü yazma bağlamında deney grubuna ölçmeye dayalı iki etkinlik uygulanmıştır. Birinci etkinlikte öğrencilerden altı çizili kelimeler yerine başka kelimeler getirerek metni yeniden yazmaları istenmiştir. Seçilen kelimeler altı çizili kelimelerin eşanlamlıları ya da anlamı bozmayacak kelimelerden seçilmiştir. Öğrencilerin bu etkinlikte başarılı oldukları saptanmıştır. Genellikle kelimelerin eşanlamlısını ya da anlamı bozmayacak kelimeleri doğru olarak yazmışlardır. Ancak öğrencilerin çoğunluğu çok *dostum* var yerine çok *dostlarım* var şeklinde yazdıkları görülmüştür. Bu bağlamda deneklerin Boşnakça mantıkla kelimenin sonuna çokluk eki getirdikleri belirlenmiştir.

İkinci uygulamada öğrencilerden boşlukları doldurmaları istenmiştir. Boşluklara uygun kelimeleri yazdıkları ancak kelimeleri yanlış yazdıkları gözlemlenmiştir. Bu yanlışlıkların çoğunluğu ise ek hatalarıdır. % 40 oranında denekler hâl ekinin yazımında hata yapmışlardır. Katılımcıların % 33'ü *müzikten* şeklinde yazmaları gerekirken yanlış hâl eki getirerek *müziği* şeklinde yazmışlardır.

Bügün hava _____ mı? sorusuna soru ekini dikkate alıp vokal uyumuna göre uygun kelime yazacaklarına deneklerin % 53'ü cümleye uymayan kelimeler yazmışlardır. Örneğin bulutlu, güneşli, güzel kelimelerini yazmışlardır.

Mustafa Kemal Atatürk, _____ Cumhuriyeti'nin kurucusudur, şeklindeki boşluk doldurma cümlesine öğrencilerin %33'ü hata yapmıştır. Yanlışlar Türk ve Türkiye'nin gibi kelime ve eklerde yoğunlaşmaktadır.

Hayır, O _____ boylu değil. O, _____ boylu cümlesindeki boşluklara; siyah renkli, siyah birisi, siyah saçlı var şeklindeki hatalı ek ve kelimeleri getirmişlerdir. Deneklerin boşluk doldurmada çoğunlukla ekleri yanlış kullandıkları ya da boşluktaki eki dikkate almadan kelimeleri yerleştirdikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca boşluklara çoğunlukla doğru kelime yerine o kelimeye yakın sözcükleri yerleştirdikleri belirlenmiştir.

Tablo 1
Kontrollü Yazma (Boşluk Doldurma)

Boşluk doldurma	***Verilen yanıtlar***	***Hata oranı***
Sevgi hangi tür _____ hoşlanıyor?	müziği	% 33
Bugün hava _____ mı?	Bulutlu, güneşli, güzel	% 53
Mustafa Kemal Atatürk, _____ Cumhuriyeti' nin kurucusudur.	Türk, Türkiye' nin, Ülke	% 33
Hayır, O _____ boylu değil. O, _____ boylu.	Siyah renkli, siyah birisi, siyah saçlı var	% 20

Güdümlü Yazma

Güdümlü yazma bağlamında ölçmeye dayalı üç etkinlik üzerinden değerlendirme yapılmıştır:

Birinci etkinlikte öğrencilerden kendilerine verilen on kelimeyi kullanarak kısa bir hikâye yazmaları istenmiştir. Bu uygulamada öğrencilerin 13'ü tüm kelimeleri kullanarak kısa bir hikâye oluşturmuştur. Bu hikâyelerde oluşturulan cümlelerin % 72'si katılımcılar tarafından doğru olarak yazılmıştır. Aşağıdaki gibi bazı ek ve zaman yanlışlıkları yaptıkları da belirlenmiştir:

Ben dağayı çok seviyorum, o yüzden ormanı da ziyaret etmek istedik. Yamur yağmış ve arkadaşım ayı görmemeden hemen geri dönmümüş. Hafta sonuyu sabırsızla bekledim. Hafta sonda arkadaşım ve ben beraber arabayla dağa gittik. Bu bağlamda öğrencilerin güdümlü yazmada başarılı olduklarını söylemek mümkündür.

İkinci aktivitede öğrencilerden dinlenen hikâyenin anlamını kaybetmeden kısa ve öz olarak yeniden yazmaları istenmiştir. Dinlenen hikâye 258 kelimeden oluşmaktadır. Tablo 2'de görüldüğü gibi öğrencilerin bu kelimelerden ortalama olarak 67 tanesini kullandıkları görülmüştür. Deneklerin % 40'ı dinledikleri hikâyeyi anlaşılmayacak bir biçimde özetlediği saptanmıştır. Bunun nedeni öğrencilerin dinleme anlamaya yönelik etkinlikleri az yapmış olduklarından kaynaklanabilir.

Tablo 2
Güdümlü Yazma

Öğrenci	***Kelime sayısı***
1.	91
2.	61
3.	74
4.	43
5.	29
6.	71
7.	84
8.	97
9.	68
10.	74
11.	68
12.	49
13.	72
14.	69
15.	51
Ortalama	**67**

Üçüncü uygulama olarak öğrencilere bir metin dikte ettirilmiştir. Burada en çok hata ğ, ı, o ,ü gibi Türkçede olup diğer dillerde olmayan (seslerin) harflerin yazımında olmuştur. Yazma becerisinin gelişiminde sorun olarak tekrarlanan yanlışlar deneklerin anadillerinde olmayan farklı sesler ve dil karakteridir. Ana dili Boşnakça olan bir birey Türkçedeki "ğ, ı, ö, ü" seslerini farklı telaffuz edip farklı yazabilmektedir çünkü Boşnak alfabesinde bu sesler yoktur. Örneğin öğrencilerin %53'ü sığır kelimesini *sır* ve *sur* şeklinde yazarak ğ'yi yazmamışlardır. % 27'si *susuzluktan* yerine *sussuzluktan* şeklinde yazmışlar. % 27'si *ölüyordu* kelimeni *oluyordu*, *ölüyördü, öluyordu* şeklinde yazmışlardır. Öğrencilerin % 87'si kelimelerde hal eklerini yanlış kullanmıştır. Örneğin % 27'si *kovalarının* yerine *kovaların*, % 27 *depoların* yerine *depolarının,* % 20'si *oldukları* yerine *oduklar* ya da *olduklarını* biçiminde yazmışlardır. Bazı kelimeleri yazarken zorlandıkları görülmüştür. Örneğin, *yaklaşamayacakları* yerine *yaklaşayamayacaklar* ya da *çalılıkların* yerine *çalıkları*, *çağlılıkların*, *çalılarını* şeklinde yazmışlardır. Türkçe sondan eklemeli dil olduğundan dolayı köklere ek

getirilerek kelime türetilir. Boşnakça ise kıvrımlı olduğundan dolayı yeni kelime türetilirken kelime kökünde değişiklikler olur. Dolayısı ile bu durumu öğrencilerin Türkçedeki gramer kategorilerini kendi dil mantıklarına göre yazmaya çalışmaları ile açıklamak mümkündür.

Serbest Yazma

Tablo 3
Serbest yazma etkinliğ-1

Öğrenci	***Metin 1 / Etkinlik 1***
1.	108
2.	75
3.	45
4.	47
5.	63
6.	52
7.	35
8.	47
9.	67
10.	59
11.	61
12.	95
13.	72
14.	28
15.	49
Ortalama	**60**

Serbest yazma bağlamında iki etkinlik uygulanmıştır. Birincisinde öğrencilerden 100 kelime ile yaşadıkları çevreyi tasvir etmeleri istenmiştir. Deneklerden en fazla kelime kullanan 108, en az kelime ise 28'dir. Tüm deneklerin ortalaması ise 60 kelime olarak belirlenmiştir. B2 seviyesindeki katılımcıların 40 kelimeyi kullanamamış olmaları yazma becerisine gerekli önemin verilmediği ve kelime hazinelerinin dar olması ile açıklamak mümkündür.

Şekil 1. *Serbest yazma*

İkinci aktivitede ise deneklerden şekil 1'deki resme bakarak gördüklerini yazılı olarak anlatmaları istenmiştir. Bu etkinlikte deneklerin en fazla 86 kelime en az ise 27 kelime kullandıkları tespit edilmiştir. İkinci etkinlikte ortalama olarak 51 kelime kullandıkları gözlemlenmiştir. Öğrencilerin özne-nesne-yüklem uyumsuzluğu gibi söz dizim yanlışlarını sık yaptıkları tespit edilmiştir. Bu durum öğrencilerin cümle kurarken kendi dil yapılarının etkisinde kaldıklarını göstermektedir. Bunun en temel sebebi ise yazma çalışmalarına gerekli önemin verilmemesidir.

Tablo 4
Serbest yazma etkinliğ-2

Öğrenci	***Metin 2/ Etkinlik 2***
1.	56
2.	86
3.	58
4.	65
5.	61
6.	51
7.	47
8.	36
9.	60
10.	50
11.	25
12.	56
13.	60
14.	27
15.	31
Ortalama	**51**

Yazım Yanlışları

Öğrencilerin yaptıkları yazım yanlışlıkları saptanarak beş grupta toplanmıştır. Bunlar ek yanlışlıkları, harf yanlışlıkları, bitişik yazılması gereken kelimelerin ayrı yazımı, ayrı yazılması gereken kelimelerin bitişik yazımı ve kesme işaretinin yanlış kullanımıdır. Yapılan yazım yanlışlıklarına aşağıdaki örnekler verilebilir.

–de/ -da eklerinin yazımı ile ilgili olarak yapılmış bir yazım yanlışı ek yanlışlarına, *gülmek* yerine *gulmek* yazılışı harf yanlışlarına, *hiçbir* yerine *hiç bir* bitişik yazılması gereken kelimelerin ayrı yazılmasına, *öyuzden* / *o yüzden* ayrı yazılması gereken kelimelerin bitişik yazımına örnek olarak verilebilir.

Tablo 5
Yazım yanlışları

Öğrenci	***Toplam***	***Harf yanlışları***	***Ek yanlışları***	***Kesme işareti***	***Ayrı yazılması gereken kelimelerin bitişik yazımı***	***Bitişik yazılması gereken kelimelerin ayrı yazımı***
1	14	6	4	2	2	-
2	11	2	9	-	-	-
3	4	-	4	-	-	-
4	26	8	11	6	-	1
5	49	31	11	3	1	3
6	12	6	5	1	-	-
7	7	2	6	1	1	1
8	7	3	6	1	-	1
9	6	4	-	-	1	1
10	18	13	5	-	-	-
11	10	3	6	1	-	-
12	7	1	6	-	-	-
13	12	6	3	3	-	-
14	9	3	4	2	-	-
15	11	7	4	-	-	-
	203	**95**	**76**	**20**	**5**	**7**

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 47'sinin çoğunlukla ek yanlışlıkları yaptığı saptanmıştır. % 37'si ise kelimelere ek getirirken hata yapmıştır. *Bu şehir çok seviyorum, üniversite girmek istiyorum, nasıl davranacak öğretiyordu* gibi yazım hataları yapmışlardır. Öğrencilerin %10'u ise kesme işaretini yanlış yerde kullanmıştır. *Amela'yla, hafta sonu'da, orman'da, kolejin'de* gibi şekillerde yanlış kullanmışlardır. % 3'ü ayrı yazılması gereken yerlerde.*O yüzden, herşey, eniyi, özurdiliyoruz* gibi kelimeleri bitişik yazmıştır. % 3'ü bitişik yazılması gereken kelimeleri ayrı yazmıştır. Bu yazım ve noktalama yanlışlıklarının temel nedeni yazma becerisi üzerinde yeterince durulmaması ve giderilmesi için yazmaya dayalı etkinliklerin gerektiği kadar yapılmamasıdır.

Sonuç ve Öneriler

- Türkçe sondan eklemeli bir dil olduğu için köklere ek getirilerek yeni kelimeler türetilir. Boşnakça ise büklümlü olduğu için yeni kelime türetilirken kelime kökünde değişiklikler olur. Bu sebeple öğrenciler eklemeli bir dil olan Türkçenin eklerinin yazımında sorunlar yaşadığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda yabancı dil olarak Türkçe öğreteceklerin bu uzmanlık bilgisine sahip olmaları ve yazma becerisini geliştirirken eklerin yazımına yönelik aktivitelere sıklıkla yer vermeleri gerekmektedir.
- Bireyler yabancı dil öğrenmeye başladığında, farklı sesler ve sembollerle karşılaşmaktadırlar. Ana dili Boşnakça olanların Türkçedeki "ğ,ı,ö,ü" seslerini telaffuz etmekte zorlandıkları ve yazarken de kolay öğrenemedikleri gözlemlenmiştir. Dolayısı ile bu harflerin yazımında ek bir gayrete ihtiyaç vardır.
- Türkçe ve Boşnakçanın cümle ve kelime yapısı birbirinden farklıdır. Bundan dolayı öğrencilerin zaman ve ek uyumsuzluğu, dil bilgisi yanlışları ve özne-nesne-yüklem uyumsuzluğu gibi söz dizim yanlışlıkları yaptıkları görülmektedir. Cümleye dayalı bol yazma aktiviteleri ile bu sorunlar en aza indirgenebilir.
- Öğrencilerin kendi ana dili mantığıyla düşündüğü için Türkçe cümleleri, ifadeleri doğru şekilde Türkçeye aktaramadıkları anlaşılmaktadır. Öğrencilerin Türkçe düşünerek Türkçe yazmaları ancak bu becerinin gelişimine yönelik alıştırmalarla mümkündür.
- Öğrenciler, kelime hazinelerinin dar olmasından dolayı uzun metin oluşturamamaktadırlar. Bu bağlamda kelime hazinesini geliştirmeye ve yazıda kullanmaya yönelik çalışmalara çok yer verilmelidir.

- Türkçenin imlâ ve noktalama özelliklerini kavratmaya ve pekiştirmeye dayalı yazma çalışmaları yaptırılmalıdır.
- Yabancılara Türkçe öğretim materyalleri hazırlanırken yazma becerisinin gelişimine yönelik seviyeye uygun yardımcı kaynaklar geliştirilmeli ve tasarlanmalıdır.
- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türk alfabesinin kolay öğrenilmesi (Latin kökenli sembollerden oluşmasından dolayı), Türkçe kelimelerin telaffuzu ve yazılışının aynı olması gibi nedenlerden dolayı yazma becerisi diğer becerilerin gerisinde kalabilmektedir. Halbuki yabancı dil öğretiminde dört temel dil becerisi birlikte geliştirilmeldir.

Kaynakça

Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2007). Yazılı ve Sözlü Anlatım. Ankara: Akçağ Yayınları.

Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2009). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Arslan, M. (2010). Yabancılara Türkçe Öğretim Kılavuzu Temel Seviye. Sarajevo:IBU Publications

Çakır, İ. (2010). Yazma Becerisinin Kazanılması Yabancı Dil Öğretiminde Neden Zordur? Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 28, 164-176.

Dara, R. (2000). Yazılı Anlatıma Giriş. İstanbul: Asa Kitabevi.

Demirel, Ö. (2003). Yazma Öğretimi. Ankara:Pegem Akademi Yayıncılık.

Güneş, F. (2003). Okuma-Yazma Öğretiminde Cümlenin Önemi. TÜBAR, 8, 39-48.

Karababa, Z. C. C. (2009). Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Ve Karşılaşılan Sorunlar, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 42(2), 265-277

Karatay, H. (2011). Süreç temelli yazma modelleri: Planlı yazma ve değerlendirme. (Ed.: Murat Özbay). Ankara: Yazma eğitimi. Pegem Akademi Yay.

Kuş, A ve Bakır, N. (2013). BIBLIOGRAPHY \l 1055 Arslan, M. (2010). Yabancilara Türkce Öğretim Kılavuzu Temel Seviye. Sarajevo:IBU Publications

Osmanbegoviç-Baksic, S. ve Arslan, M. (2013). Bosna Hersek'te Türkçe Öğretimi ve Öğrenciler Açısından Problemleri, Dede Korkut Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, 2(3), 102

Şahin, Y. (2009). Yabancı Dil Öğretiminde Öğrenci Başarısını Olumsuz Yönde Etkileyen Unsurlar, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 13(1), 149-158

Şahin, Y. (2007). Yabancı Dil Öğretiminde Eğitbilimsel ve Dilbilimsel Temelleri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 465-470.

Tağa, T. ve Ünlü, S. (2103). Yazma Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar Üzerine Bir İnceleme, Turkish Studies, 8(8), 1285-1299.

Tekşan, K. (2010). Kültür Aktarımında Yazılı Anlatımın Rolü, TÜBAR, 2, 595-619.

Tiryaki, E. N. (2013). Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretiminde Yazma Eğitimi, Ana Dili Eğitimi Dergisi, 1(1), 38-44.

Tunçel, H. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe (ydt) Başlangıç Seviyesi Öğrencilerinin Yazım Yanlışları, The Journal of Academic Social Science Studies, 6(3), 731

Uçgun, D. (2009). Yazılı Anlatımları Açısından Türkçe Öğretmeni Adaylarının Bilgi ve Beceri Düzeylerine Yönelik Bir Değerlendirme. 1. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi. Eğitim Araştırmaları Birliği Derneği Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

Ungan, S. (2007). Yazma Becerisinin Geliştirmesi ve Önemi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 461-472.

Ünsal, G. (2008). Yazma Eğitimi, Dil Dergisi, 142, 46-60